Statens skolverks författningssamling

Skolverket

ISSN 1102-1950

SKOLFS 2011:56
Utkom från trycket
den 23 juni 2011

Skolverkets föreskrifter om kursplaner för vissa ämnen i specialskolan;

beslutade den 20 maj 2011.

Skolverket föreskriver följande med stöd av 3 § förordningen (SKOLFS 2010:250) om läroplan för specialskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall.

De kursplaner för ämnena engelska, moderna språk, rörelse och drama, svenska och teckenspråk som framgår av bilagan till dessa föreskrifter ska gälla för döva och hörselskadade elever i specialskolan.

---

1. Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 juli 2011.

2. Genom föreskrifterna upphävs Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2002:16) om kursplaner för specialskolan. De upphävda föreskrifterna ska dock fortsätta att gälla för döva och hörselskadade elever i årskurs 10 i specialskolan under läsåret 2011/12.

På Skolverkets vägnar

HELÉN ÄNGMO

Niclas Westin

KURSPLANER

Engelska för döva och hörselskadade

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Att ha kunskaper i flera språk kan ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva. Engelska språket omger oss i vardagen och används inom så skilda områden som politik, utbildning och ekonomi. Kunskaper i engelska ökar därför individens möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv.

Syfte

Undervisningen i ämnet engelska ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i det engelska språket och kunskaper om områden och sammanhang där språket används samt tilltro till sin förmåga att använda språket i olika situationer och för skilda syften.

Genom undervisningen ska döva och hörselskadade elever ges möjligheter att i skrift, och utifrån sina individuella förutsättningar i tal, utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå engelska, att kunna formulera sig och samspela med andra på språket, samt att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till.

I mötet med det engelska språket ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmågan att sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen. Undervisningen ska även ge eleverna möjligheter att utveckla kunskaper om och förståelse för olika livsvillkor samt sociala och kulturella företeelser i områden och sammanhang där engelska används.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper i att söka, värdera, välja och tillägna sig innehåll från olika engelskspråkiga källor. De ska också ges förutsättningar att kunna använda olika hjälpmedel för lärande, förståelse, skapande och kommunikation. Undervisningen i engelska ska stimulera elevernas intresse för språk och kulturer och förmedla nyttan av språkkunskaper.

Genom undervisningen i ämnet engelska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- förstå och tolka innehållet i språket,
- formulera sig och kommunicera i skrift och utifrån sina individuella förutsättningar i tal,
- använda språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådda,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, och
- reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används.

I årskurs 1–4

Kommunikationens innehåll

- Ämnesområden, som är välbekanta för eleverna.
- Intressen, personer och platser.
- Vardagsliv och levnadssätt i olika sammanhang och områden där engelska används.

Läsa och/eller lyssna – reception

- Tydlig engelska från olika medier.
- Enkla instruktioner och beskrivningar.
- Olika former av enkla samtal och dialoger.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.
- Sånger, ramsor, dikter och sagor.
- Ord och fraser i närmiljön, till exempel på skyltar och i reklam.

Tala och/eller skriva och samtala – produktion och interaktion

- Enkla presentationer.
- Enkla beskrivningar och meddelanden.
- Sånger, ramsor och dramatiseringar.

I årskurs 5–7

Kommunikationens innehåll

- Ämnesområden som är välbekanta för eleverna.
- Vardagliga situationer, intressen, personer, platser, händelser och aktiviteter.
- Åsikter, känslor och erfarenheter.
- Vardagsliv, levnadssätt och sociala relationer i olika sammanhang och områden där språket används.

Läsa och/eller lyssna – reception

- Tydlig engelska från olika medier.
- Instruktioner och beskrivningar.
- Olika former av samtal, dialoger och intervjuer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.
- Sånger, sagor och dikter.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i språket, till exempel att anpassa läsningen efter framställningens form och innehåll.
- Olika sätt att söka och välja engelskspråkigt material från internet och andra medier.
- Språkliga företeelser som ord, grammatiska strukturer och stavning, samt fasta språkliga uttryck i det språk som eleverna möter.
- Hur ord och fasta språkliga uttryck, till exempel artighetsfraser och tilltalsord, används i engelska språket i olika situationer.

- Hur olika formuleringar används för att inleda och avsluta olika typer av texter och samtal.

Tala och/eller skriva och samtala – produktion och interaktion

- Olika former av presentationer.
- Berättelser, beskrivningar, meddelanden och instruktioner.
- Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd när språket inte räcker till, till exempel omformuleringar.
- Språkliga strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor och bekräftande fraser och uttryck.
- Språkliga företeelser för att förtydliga och berika kommunikationen som stavning och interpunktion, artighetsfraser och andra fasta språkliga uttryck samt grammatiska strukturer.

I årskurs 8-10

Kommunikationens innehåll

- Aktuella och för eleverna välbekanta ämnesområden.
- Intressen, vardagliga situationer, aktiviteter och händelseförlopp samt relationer och etiska frågor.
- Åsikter, erfarenheter, känslor och framtidsplaner.
- Levnadsvillkor, traditioner, sociala relationer och kulturella företeelser i olika sammanhang och områden där språket används.

Läsa och/eller lyssna – reception

- Engelska från olika medier.
- Instruktioner och beskrivningar.
- Olika former av samtal, dialoger, intervjuer och framställningar.
- Skönlitteratur samt annan fiktion i dramatiserad och filmatiserad form.
- Sånger och dikter.
- Information samt diskussioner och argumentation med olika syften, till exempel nyheter, reportage och tidningsartiklar.
- Strategier för att uppfatta detaljer och sammanhang i engelska språket, till exempel att anpassa läsningen efter framställningens form, innehåll och syfte.
- Olika sätt att söka, välja och värdera engelskspråkigt material från internet och andra medier.
- Språkliga företeelser som grammatiska strukturer, satsbyggnad, ord med olika stilvärden samt fasta språkliga uttryck i det språk eleverna möter.
- Hur engelska språket kan varieras för olika syften och sammanhang.
- Hur sammanbindande ord och andra uttryck används för att skapa struktur och språkligt sammanhängande helheter.

Tala och/eller skriva och samtala – produktion och interaktion

- Olika sätt att bearbeta egna framställningar för att variera, tydliggöra och precisera dem, samt för att anpassa dem efter deras syften.
- Berättelser, beskrivningar och instruktioner.
- Diskussioner och argumentationer i varierande situationer.

- Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd när språket inte räcker till, till exempel omformuleringar, frågor och förklaringar.
- Språkliga strategier för att bidra till och aktivt medverka i samtal genom att ta initiativ till interaktion, ge bekräftelse, ställa följdfrågor, ta initiativ till nya frågeställningar och ämnesområden samt för att avsluta samtalet.
- Språkliga företeelser för att förtydliga, variera och berika kommunikationen som fasta språkliga uttryck, grammatiska strukturer och satsbyggnad.

Moderna språk för döva och hörselskadade

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Att ha kunskaper i flera språk kan ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva. Kunskaper i flera språk ökar också individens möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv.

Syfte

Undervisningen i ämnet moderna språk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i målspråket och kunskaper om områden och sammanhang där språket används samt tilltro till sin förmåga att använda språket i olika situationer och för skilda syften.

Genom undervisningen ska döva och hörselskadade elever ges möjlighet att i skrift, och utifrån sina individuella förutsättningar i tal, utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå språket, att kunna formulera sig och samspela med andra på språket, samt att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet, och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikation och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till.

I mötet med språket ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmågan att sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen. Undervisningen i moderna språk ska även ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om och förståelse för olika livsvillkor, samt sociala och kulturella företeelser i områden och sammanhang där språket används.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper i att söka, värdera, välja och tillägna sig innehållet i språket från olika källor. De ska också ges förutsättningar att kunna använda olika hjälpmedel för lärande, förståelse, skapande och kommunikation. Undervisningen i moderna språk ska stimulera elevernas intresse för språk och kulturer och förmedla nyttan av språkkunskaper.

Genom undervisningen i ämnet moderna språk ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- förstå och tolka innehållet i språket,
- formulera sig och kommunicera i skrift och utifrån sina individuella förutsättningar i tal,
- använda språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådda,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, och
- reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där språket används.

I årskurs 5–10, inom ramen för elevens val

Kommunikationens innehåll

- Ämnesområden som är välkända för eleverna.
- Intressen, vardagliga situationer, personer och platser.
- Åsikter och känslor.
- Vardagsliv och levnadssätt i olika sammanhang och områden där språket används.

Läsa och/eller lyssna – reception

- Instruktioner och beskrivningar, till exempel från olika medier.
- Olika former av samtal och dialoger.
- Berättelser och annan fiktion, även i dramatiserad form samt sånger.
- Information, till exempel på skyltar och i reklam.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och dra slutsatser om innehållet i språket, till exempel med hjälp av förförståelse.
- Olika sätt att orientera sig i material på språket från internet och andra medier.
- Språkliga företeelser som grammatiska strukturer, ortografi och interpunktion i det språk som eleverna möter.
- Hur ord och fasta språkliga uttryck, till exempel artighetsfraser och tilltalsord, används i olika situationer.

Tala och/eller skriva och samtala – produktion och interaktion

- Presentationer, instruktioner, meddelanden, berättelser och beskrivningar.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel frågor, omformuleringar och gester.
- Språkliga företeelser för att förtydliga och berika kommunikationen som ord, stavning, interpunktion, artighetsfraser och andra fasta språkliga uttryck.

I årskurs 5–10, inom ramen för språkval

Kommunikationens innehåll

- Ämnesområden som är välbekanta för eleverna.
- Vardagliga situationer, intressen, personer, platser, aktiviteter och händelser.
- Åsikter, känslor och erfarenheter.
- Vardagsliv, levnadssätt och sociala relationer i olika sammanhang och områden där språket används.

Läsa och/eller lyssna – reception

- Instruktioner och beskrivningar från olika medier.
- Olika former av samtal, dialoger och intervjuer.
- Berättelser och annan fiktion, även i dramatiserad form, samt sånger och dikter.
- Information av olika slag, till exempel reklam, tidtabeller och notiser.

- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i språket, till exempel genom att anpassa läsningen till framställningens form och innehåll.
- Olika sätt att söka och välja material på språket från internet och andra medier.
- Språkliga företeelser som grammatiska strukturer, ortografi och interpunktion i det språk som eleverna möter.
- Hur ord och fasta språkliga uttryck, till exempel artighetsfraser och tilltalsord, används i olika situationer.
- Hur olika formuleringar används för att inleda och avsluta olika typer av texter och samtal.

Tala och/eller skriva och samtala – produktion och interaktion

- Presentationer, instruktioner, meddelanden, berättelser och beskrivningar i sammanhängande språk.
- Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd när språket inte räcker till, till exempel omformuleringar.
- Språkliga strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor och stödjande fraser.
- Språkliga företeelser för att förtydliga och berika kommunikationen som grammatiska strukturer, ord, stavning och interpunktion, samt artighetsfraser och fasta språkliga uttryck.

Rörelse och drama

Drama, musik och dans finns i alla kulturer och berör människor, såväl kroppsligt som tanke- och känslomässigt. Dessa estetiska uttrycksformer används i en mängd sammanhang, har olika funktion och betyder olika saker för var och en av oss. De är också en viktig del i människors sociala gemenskap och kan påverka individens identitetsutveckling. Att kunna uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer ökar möjligheterna att delta i både skolans och samhällets kulturliv.

Syfte

Undervisningen i ämnet rörelse och drama ska syfta till att eleverna utvecklar kunskap om, och får erfarenhet av, de estetiska uttrycksformerna drama, musik, dans och rörelse. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utifrån egna upplevelser och intryck utveckla medvetenhet om och tilltro till den egna kroppens fysiska uttrycksmöjligheter.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att omsätta sina egna idéer i handling och stimulera dem att utveckla sin kreativitet och improvisationsförmåga. Genom undervisningen ska eleverna också utveckla kunskaper om hur digitala verktyg kan användas i den skapande processen.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att använda drama, musik rörelse och dans för att samspela och kommunicera med andra. Eleverna ska också ges möjligheter att utveckla ett reflekterande förhållningssätt till olika estetiska uttryck. Elevernas erfarenhet och tankar om estetiska uttryck ska utmanas och fördjupas i mötet med andra. Undervisningen ska även ge elev-

erna möjligheter att utveckla kunskaper om de olika estetiska uttrycksformernas ursprung och utveckling.

Genom undervisningen i ämnet rörelse och drama ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- utöva drama, musik, dans och rörelse i olika genrer och sammanhang,
- använda kroppsspråket för att kommunicera,
- uttrycka egna idéer genom de estetiska uttrycksformerna, och
- analysera och reflektera över estetiska uttryck från olika sociala, kulturella och historiska sammanhang.

Centralt innehåll

I årskurs 1–4

Estetiska uttryck och verktyg

- Kroppens fysiska uttrycksmöjligheter i rytmiska lekar, rörelselekar och rörelsesånger.
- Danslekar.
- Rytm och sång i olika former.
- Enkla tecken, ord och begrepp för att kunna samtala om olika estetiska uttrycksformer.
- Teckenspråkspoesi med betoning på handform och ansiktsuttryck. Olika sätt att tolka teckenspråkspoesi.
- Rollspel samt gestaltning av känslor, personer och djur.
- Dramatisering av sagor, sånger, rim och ramsor.
- Digitala verktyg som hjälpmedel i den skapande processen.
- Enkla former för bearbetning av dramatiseringar och musikaliska uttryck.

Estetiska sammanhang och funktioner

- Scenkonst i olika former, till exempel teater på teckenspråk.
- Drama och musik som knyter an till elevens vardagliga och högtidliga sammanhang, till exempel barnvisor.

I årskurs 5–7

Estetiska uttryck och verktyg

- Hur man kan använda kroppen för att berätta genom imitation och gestaltning.
- Dans och rörelse i olika genrer, till exempel afrikansk dans och akrobatik.
- Rytm och sång i olika genrer.
- Tecken, ord och begrepp som behövs för att kunna samtala och skriva om upplevelser och intryck av olika estetiska uttrycksformer.
- Teckenspråkspoesi med betoning på rörelse, rytm och språknyanser i dikter. Olika sätt att tolka teckenspråkspoesi.
- Rollspel och gestaltning där både aktörer och åskådare medverkar.
- Dramatiseringar av berättelser och korta dialoger av olika författare.
- Digitala verktyg för dramatisk och musikalisk komposition, till exempel verktyg för fotoredigering.
- Olika sätt att ge och ta emot respons på dramatiseringar och musikaliska

uttryck, samt hur man kan bearbeta egna och andras dramatiseringar och musikaliska uttryck till innehåll och form.

Estetiska sammanhang och funktioner

- Scenkonst i olika genrer, till exempel tragedier, komedier och populärmusik.
- Samtida dramer och musik från olika kulturer.
- Drama och musik som knyter an till elevens vardagliga och högtidliga sammanhang, däribland nationalsången och några av de vanligaste psalmerna.

I årskurs 8–10

Estetiska uttryck och verktyg

- Hur man kan använda kroppen för gestaltning i komedier och parodier.
- Dans, rytm och rörelse i olika genrer och från skilda tidsepoker, till exempel hiphop och tango.
- Musikens byggstenar, rytm och dynamik.
- Tecken, ord och begrepp som behövs för att kunna samtala och skriva om upplevelser och intryck av olika estetiska uttrycksformer.
- Teckenspråkspoesi med betoning på innehåll, struktur och språklig form.
- Rollspel och gestaltning, till exempel av problem- eller konfliktsituationer, där både aktörer och åskådare medverkar.
- Dramatisering av några välkända texter och pjäser från skilda tidsepoker och av olika författare.
- Digitala verktyg för dramatisk och musikalisk komposition, till exempel för ljud- och ljussättning.
- Olika sätt att ge och ta emot respons på dramatiseringar och musikaliska uttryck, samt hur man kan bearbeta egna och andras dramatiseringar och musikaliska uttryck till innehåll och form.

Estetiska sammanhang och funktioner

- Scenkonst i olika genrer, till exempel teater på teckenspråk, balett och cirkus. Hur olika budskap kommuniceras i olika genrer.
- Dramer och musik från samtiden och olika historiska epoker, samt från olika kulturer.

Svenska för döva och hörselskadade

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts. Att som döv och hörselskadad behärska både svenska och teckenspråk är värdefullt för att kunna delta aktivt i samhälls- och arbetslivet.

Syfte

Undervisningen i ämnet svenska i specialskolan ska syfta till att döva och hörselskadade elever, i skrift och utifrån sina individuella förutsättningar i tal, utvecklar kunskaper i och om det svenska språket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska språk och sitt teckenspråk parallellt, så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan använda båda språken för att uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utvecklas språken för att tänka, kommunicera och lära.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter och genom skilda medier. Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmågan att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra. Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker och värderar information från olika källor.

I undervisningen ska eleverna möta samt få utveckla kunskaper om skönlitteratur från olika tider och skilda delar av världen. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om olika former av sakprosa. I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sina kunskaper om det svenska språket, dess normer, uppbyggnad, historia och utveckling, samt om hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medier. Eleverna ska också ges möjligheter att utveckla kunskaper för att kunna göra jämförelser mellan svenskan och teckenspråket och urskilja likheter och olikheter mellan språken. På så sätt ska undervisningen bidra till att stärka elevernas medvetenhet om, och tilltro till, den egna språkliga och kommunikativa förmågan. Undervisningen ska också bidra till att eleverna får förståelse för att sättet man kommunicerar på kan få konsekvenser för andra människor. Därigenom ska eleverna ges förutsättningar att ta ansvar för det egna språkbruket.

Undervisningen ska även bidra till att eleverna får möta och bekanta sig med såväl de nordiska grannspråken som de nationella minoritetsspråken.

Genom undervisningen i ämnet svenska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- formulera sig och kommunicera i skrift och utifrån sina individuella förutsättningar i tal,
- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer, och
- söka information från olika källor och värdera dessa.

I årskurs 1–4

Läsa, skriva och samtala

- Lässtrategier på text-, fras-, ord- och bokstavsnivå, till exempel hur man känner igen ord i olika sammanhang och använder ledtrådar i bilder. Hur man läser och tolkar texter samt anpassar sin läsning efter textens form och innehåll.
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspelar.
- Enkla former för textbearbetning, till exempel att i efterhand gå igenom sin text och göra förtydliganden.
- Handstil och att skriva på dator. Skrivna bokstävers form i jämförelse med handalfabetet.
- Alfabetet och alfabetisk ordning.
- Språkets struktur med stor och liten bokstav, punkt och frågetecken, samt stavningsregler för vanligt förekommande ord i elevnära texter.
- Att ta del av ett samtalsinnehåll och återberätta i olika samtalssituationer.
- Presentationer och berättande om vardagsnära ämnen för olika mottagare. Bilder och andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.
- Berättande i olika kulturer, under olika tider och för skilda syften.

Berättande texter och sakprosa

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av rim, ramsor, sånger, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter från olika tider och skilda delar av världen. Berättande och poetiska texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning, samt litterära personbeskrivningar.
- Några skönlitterära barnboksförfattare och illustratörer.
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel faktatexter för barn, och hur deras innehåll kan organiseras.
- Instruerande texter, till exempel spelinstruktioner och arbetsbeskrivningar, och hur de kan byggas upp med logisk ordning och punktuppställning i flera led.
- Texter som kombinerar ord och bild, till exempel film, interaktiva spel och webbtexter.

Tvåspråkighet

- Likheter och olikheter mellan skrivet språk, talat språk och teckenspråk.
- Likheter och olikheter i hur texter byggs upp på svenska och på teckenspråk. Hur fraser, satser och stycken ser ut.
- Strategier för att som döv eller hörselskadad hantera vardagliga situationer i skola, familj och närsamhälle.

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel tankekartor.
- Ord, fraser och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Hur ord och fraser uppfattas av omgivningen beroende på ordval, sammanhang och ords nyanser.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i böcker, tidskrifter och på webbsidor för barn.
- Källkritik, hur texters avsändare påverkar innehållet.

I årskurs 5–7

Läsa, skriva och samtala

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier, samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna.
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av sammansatta texter där ord och bild samspelar.
- Olika sätt att bearbeta egna texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.
- Handstil, samt att skriva, disponera och redigera texter med hjälp av dator.
- Språkets struktur med meningsbyggnad, huvudsatser, bisatser, stavningsregler, skiljetecken, ords böjningsformer och ordklasser. Textuppbyggnad med hjälp av sambandsord.
- Hur man använder ordböcker och andra hjälpmedel för stavning och ordförståelse.
- Att argumentera och utforska i olika samtalssituationer och beslutsprocesser.
- Presentationer för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder och digitala medier som hjälpmedel för att planera och genomföra en presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Berättande texter och sakprosatexter

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Texter i form av skönlitteratur, lyrik, dramatik, sagor och myter som belyser människors villkor, identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag, typiska uppbyggnad med parallellhandling och tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.
- Några skönlitterärt betydelsefulla barn- och ungdomsboksförfattare och deras verk.
- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.

- Texter som kombinerar ord och bild, till exempel webbtexter, interaktiva spel och TV-program. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.

Tvåspråkighet

- Likheter och olikheter mellan texter på svenska och på teckenspråk.
- Likheter och olikheter i språkliga och grammatiska strukturer mellan svenskan och teckenspråket.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel tankekartor och stödord.
- Ord, fraser och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Synonymer och bildspråk. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Skillnader i språkanvändning beroende på vem man skriver till och med vilket syfte, till exempel skillnaden mellan att skriva ett personligt sms och att skriva en faktatext.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och sökmotorer på internet.
- Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

I årskurs 8–10

Läsa, skriva och samtala

- Lässtrategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syften, avsändare och sammanhang.
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspelar.
- Olika sätt att bearbeta egna texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.
- Redigering och disposition av texter med hjälp av dator. Olika funktioner för språkbehandling i digitala medier.
- Språkets struktur med stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och satsdelar.
- Ordböcker och andra hjälpmedel för stavning och ordförståelse.
- Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument, utforska ett ämnesinnehåll, samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts.
- Presentationer och berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra en presentation.

- Skönlitteratur för ungdomar och vuxna från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Skönlitteratur som belyser människors villkor, identitets- och livsfrågor. Lyrik, dramatik, sagor och myter.
- Språkliga drag, uppbyggnad och berättarperspektiv i skönlitteratur för ungdomar och vuxna. Parallellhandling, tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar, inre och yttre dialoger.
- Några skönlitterära genrer och hur de stilistiskt och innehållsligt skiljer sig ifrån varandra.
- Några skönlitterärt betydelsefulla ungdoms- och vuxenboksförfattare och deras verk, samt de historiska och kulturella sammanhang som verken tillkommit i.
- Beskrivande, förklarande, utredande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar, vetenskapliga texter, arbetsbeskrivningar och blogginlägg. Texternas syfte, innehåll, uppbyggnad och språkliga drag.
- Texter som kombinerar ord och bild, och deras språkliga och dramaturgiska komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i tv-serier, teaterföreställningar och webbtexter.
- Kombinationer av olika texttyper till nya texter, till exempel informerande texter med inslag av argumentation.

Tvåspråkighet

- Likheter och olikheter i texter på svenska och på teckenspråk och översättningar mellan svenska och teckenspråk.
- Strategier för växling mellan svenska och teckenspråk.
- Dövas och hörselskadades situation i Sverige och världen, historiskt och i nutid.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära genom att identifiera nyckelord och föra anteckningar.
- Ord, fraser och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Nya ord i språket, till exempel lånord.
- Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.
- Språkets betydelse för att utöva inflytande och för den egna identitetsutvecklingen.
- Etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och sammanhang.
- Språkbruk i Sverige och Norden. Några varianter av regionala skillnader i svenskan. Några kännetecknande ord och begrepp i de nordiska språken samt skillnader och likheter mellan dem. De nationella minoritetsspråken i Sverige och deras ställning i samhället.

- Informationssökning på bibliotek och internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.
- Hur man citerar och göra källhänvisningar.
- Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Teckenspråk för döva och hörselskadade

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts. Att som döv och hörselskadad behärska både teckenspråk och svenska är värdefullt för att kunna delta aktivt i samhälls- och arbetslivet.

Syfte

Undervisningen i ämnet teckenspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskap i och om teckenspråket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt teckenspråk och sitt svenska språk parallellt, så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig med båda språken i olika sammanhang och för olika syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utveckla språken för att tänka, kommunicera och lära.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att teckna och lyssna. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags samtal, teckenspråkiga texter och genom skilda medier. Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmåga att skapa och bearbeta teckenspråkiga texter enskilt och tillsammans med andra. Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker och kritiskt värderar information från olika källor.

I undervisningen ska eleverna möta samt få utveckla kunskaper om teckenspråkiga texter från olika genrer och skilda sammanhang. Undervisningen ska också bidra till eleverna utvecklar kunskaper om olika former av sakprosa. I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sina kunskaper om teckenspråket, dess normer, uppbyggnad, historia och utveckling, samt om hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medier. Eleverna ska också ges möjligheter att utveckla kunskaper för att kunna göra jämförelser mellan teckenspråket och svenskan och urskilja likheter och olikheter mellan språken. På så sätt ska undervisningen stärka elevernas medvetenhet om, och tilltro till, den egna språkliga och kommunikativa förmågan. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar förståelse för att

sättet man kommunicerar på kan få konsekvenser för andra människor. Därigenom ska eleverna ges förutsättningar att ta ansvar för det egna språkbruket.

Genom undervisningen i ämnet teckenspråk ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- uttrycka sig nyanserat på teckenspråk i texter och samtal,
- tillgodogöra sig och analysera olika typer av texter,
- anpassa språket efter olika syften och skilda mottagare,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer,
- använda internet och andra medier för att kommunicera, och
- reflektera över dövas och hörselskadades livsvillkor ur ett historiskt och kulturellt perspektiv.

Centralt innehåll

I årskurs 1–4

Teckna, lyssna och samtala

- Berättande och beskrivande texter om fiktiva eller verkliga händelser, egna intressen, erfarenheter och upplevelser.
- Enkla former för textbearbetning.
- Teckenspråkets struktur i enkla satser. Olika typer av satser och andra icke-manuella grammatiska markörer.
- Samtal med fokus på ett innehåll. Olika former för att ge och ta ordet, ge och ta emot återkoppling på vad som har sagts, samt för att påkalla och behålla uppmärksamhet.
- Presentationer för olika mottagare. Berättande om och beskrivande av fiktiva eller verkliga händelser, egna erfarenheter och upplevelser så att andra förstår.

Språkbruk

- Strategier för att hantera kommunikativa situationer i skolan, familjen och närsamhället, till exempel hur man kan be om hjälp och hur situationen kan anpassas för att alla ska kunna delta.
- Tecken, fraser och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Teckenspråkstolkning och hur man går till väga vid tolkade samtal och föredrag, till exempel hur tolk används, tolkens uppgift och tystnadsplikt.

Berättande texter och sakprosatexter

- Berättande texter för barn från olika tider och skilda delar av världen. Texternas innehåll och form.
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel faktatexter och andra texter på teckenspråk. Texternas innehåll och form.

Tvåspråkighet

- Likheter och olikheter i hur texter byggs upp på teckenspråk och på svenska. Hur fraser, satser och stycken ser ut.

Information och källkritik

- Olika sätt att söka teckenspråkig information, till exempel genom intervjuer och på webbsidor för barn.

Kultur och språk

- Teckenspråkigt beteende i olika kommunikativa situationer och hur de visuella villkoren präglar beteendet.
- Teckenspråk i teater, bildkonst och poesi.
- Skolgång för döva och hörselskadade i Sverige genom tiderna, samt skolans betydelse för teckenspråket.

I årskurs 5–7

Teckna, lyssna och samtala

- Berättande och beskrivande texter med olika syften och i olika sammanhang.
- Olika sätt att bearbeta egna texter till innehåll och form.
- Hur man ger och tar emot respons på texter.
- Teckenspråkets uppbyggnad. Teckenbildning, fras- och satskonstruktioner.
- Teckens form och betydelse och hur tecken kan anpassas efter mottagare, situation och genre.
- Samtal och diskussioner med fokus på turtagning och fördelning av ordet. Att ge och ta emot återkoppling på vad som har sagts och att sammanfatta innehållet.
- Presentationer av fakta för olika mottagare. Bilder och digitala medier som hjälpmedel för att planera och genomföra en presentation.

Språkbruk

- Strategier för att hantera kommunikativa situationer i skolan, familjen och samhället, till exempel hur man ber om hjälp och hur situationen kan anpassas för att kunna delta.
- Språkliga strategier för att minnas, lära och strukturera ett material, till exempel tankekartor.
- Tecken, fraser och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Synonymer och bildspråk. Teckens och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Skillnader i språkanvändning beroende på vem man kommunicerar med, till exempel skillnaden mellan att samtala med en kamrat och att kontakta en myndighet.
- Ansvar för och konsekvenser av eget språkbruk i kamratgruppen och i digitala forum. Vad som kan vara diskriminerande eller trakasserande språkbruk.
- Teckenspråkstolkning i formella och informella samtal och vid föredrag.

Berättande texter och sakprosatexter

- Skönlitteratur, faktatexter och andra texter som är författade på eller översatta till teckenspråk och som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Texter i till exempel digitala forum som är författade av eller handlar om teckenspråkiga personer. Texternas innehåll och form.

Tvåspråkighet

- Likheter och olikheter mellan texter på teckenspråk och på svenska. Texter som belyser skillnaderna mellan språken.
- Likheter och olikheter i språkliga och grammatiska strukturer mellan teckenspråket och svenskan.

Information och källkritik

- Olika sätt att söka teckenspråkig information genom intervjuer och på webbsidor för barn.

Kultur och språk

- Teckenspråkets betydelse för att känna tillhörighet och få tillgång till information.
- Teckenspråkets uttrycksformer inom poesi, scen- och bildkonst i Europa.
- Teckenspråkets ursprung och förändring över tid. Oralismen, teckenspråkets erkännande, den tekniska utvecklingen och teckenspråkets ställning i dagens samhälle.
- Skolgång för döva och hörselskadade och dess betydelse.

I årskurs 8–10

Teckna, lyssna och samtala

- Berättande, poetiska, beskrivande, instruerande, argumenterande och informerande texter för olika syften, mottagare och sammanhang.
- Olika sätt att bearbeta egna och andras texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.
- Samtal med fokus på språkriktighet och med språklig anpassning efter mottagare, situation och genre.
- Presentationer med anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra en presentation.
- Filmning, redigering och publicering av teckenspråkiga texter.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas, lära och strukturera ett material, till exempel tankekartor och digitala hjälpmedel.
- Tecken, fraser och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Teckens, frasers och begrepps nyanser och värdeladdning. Den manuella och den icke-manuella delen i teckenspråket.

- Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang och med vem man kommunicerar, till exempel skillnader mellan vardagsspråk, språket i digitala medier samt offentligt språk.
- Språkets betydelse för att utöva inflytande och för den egna identitetsutvecklingen.
- Rättigheter och skyldigheter kopplade till yttrandefrihet och integritet.
- Kommunikation med dövblinda och vad man behöver ta hänsyn till i form av språkliga anpassningar, belysning och klädsel.
- Teckenspråkstolkning och tolksituationens påverkan på samtalet.

Berättande texter och sakprosatexter

- Texter för ungdomar och vuxna från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Texter som belyser människors livsvillkor, identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters uppbyggnad, syfte och form. Centrala teman och olika berättarperspektiv.
- Berättande texters miljö- och personbeskrivningar. Hur en berättelse drivs framåt.
- Poetiska texter i form av teckenspråkspoesi. Texternas uppbyggnad, syfte och form.
- Instruerande texter, till exempel arbetsbeskrivningar. Texternas uppbyggnad, syfte och form.
- Argumenterande texter, till exempel insändare och debattartiklar. Texternas uppbyggnad, syfte och form.
- Beskrivande och informerande texter, till exempel tv-nyheter. Texternas uppbyggnad, syfte och form.

Tvåspråkighet

- Likheter och olikheter i texter på teckenspråk och på svenska, samt översättningar mellan teckenspråk och svenska.
- Strategier för att växla mellan teckenspråk och svenska.

Information och källkritik

- Teckenspråkig informationssökning på internet, i massmedier och genom intervjuer.
- Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Kultur och språk

- Det teckenspråkiga samarbetet i Sverige och i de övriga nordiska länderna.
- Andra länders teckenspråk och internationell teckenkommunikation.
- Teckenspråkets ställning i förhållande till de nationella minoritetsspråken i Sverige.
- Teckenspråkets uttrycksformer inom poesi, scen- och bildkonst från olika delar av världen.
- Dövas och hörselskadades situation i Sverige och världen, historiskt och i nutid.
- Internationella och svenska organisationer och mötesplatser för döva och hörselskadade.